

Strategische Agenda Netcongestie

Groeidocument ter bespreking in de AAC K&E van 18 juni 2026

Inleiding

1. Over de urgentie en impact van netcongestie

Netcongestie, de file op het stroomnet, domineert de krantenkoppen. Door schaarste op het elektriciteitsnet tijdens piekuren moeten maatschappelijke voorzieningen, bedrijven of zelfs burgers wachten op een aansluiting op het elektriciteitsnet. Steeds meer is er sprake van of dreigt zelfs een aansluitstop: de netbeheerder kan dan niet voorzien in een elektriciteitsaansluiting. Dit heeft grote economische en maatschappelijke impact.

Al enige tijd werkt het Rijk daarom samen met netbeheerders, provincies en gemeenten aan het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN). Ondanks alle inspanningen tot nu toe is de realiteit dat netcongestie zich de komende jaren zal verergeren. In Flevoland, Gelderland en Utrecht is een crisisaanpak van kracht vanwege de dreigende aansluitstop voor kleingebruikers. In Flevoland en Gelderland is dat risico vooralsnog afgewend, in Utrecht is dat niet het geval. In deze provincies is het alle hens aan dek. Minimaal 3 <check> andere provincies verwachten vanaf 2027 in een kritieke situatie te komen. Voor alle provincies geldt dat het nieuwe prioriteringskader van de ACM grote consequenties heeft.

Woningbouwprojecten moeten voor het eerst ruimte vragen via een provisorisch ingericht aanvraagproces. Bedrijven maar bijvoorbeeld ook warmtenetten en laadpalen zijn onderdeel van de categorie 'overigen' en zijn afhankelijk van overgebleven ruimte nadat de bovenliggende 4 categorieën zijn bediend. Provincies verwachten dan ook dat na de eerstkomende verdeelronden in 2026 de schaarste op het stroomnet zich steeds nadrukkelijker zal manifesteren.

Landelijk weten we dat de maatschappelijke kosten voor netcongestie kunnen oplopen tot 40 miljard. Provincies hebben Ecorys gevraagd de economische en maatschappelijke kosten in beeld te brengen per provincie. *<de uitkomsten worden later toegevoegd; mogelijk worden verder in juni/juli prognoses van netbeheerders over ontwikkelingen netcongestie bekend. Tot slot is er een onderzoek van CE Delft in de maak over de maatschappelijke kosten/impact netcongestie op netbewust bouwen.>*

Uit het voorgaande blijkt dat we niet meer om netcongestie heen kunnen. Het zet Nederland op slot. In het LAN werken Rijk, netbeheerders, provincies en gemeenten daarom samen aan oplossingen vanuit de pijlers sneller bouwen, beter benutten en slimmer inzicht. Het LAN blijft de komende jaren onverminderd belangrijk.

Niettemin is de afgelopen tijd ook duidelijk geworden dat netcongestie – ondanks alle inzet – niet snel oplosbaar is. Er is geen quick fix. We zullen moeten leren leven met het gegeven dat electriciteit niet altijd zonder meer beschikbaar zal zijn. Dat vraagt een andere mindset en zoeken naar alternatieven. Niet altijd makkelijk, maar dit heeft ook positieve kanten. Zeker de acties voor beter benutten leiden tot meer energie-onafhankelijke – decentrale – oplossingen en maken ons minder afhankelijk van andere landen. Daarnaast levert het beter benutten van het bestaande stroomnet besparingen op van schaarse middelen en ruimte.

Provincies zien kansen om de meer landelijke gerichte aanpak van het LAN te versterken en aan te vullen met een regionale aanpak. Net als bij stikstof, moet ook dáár, in de regio, de netcongestiepuzzel worden gelegd. Door provincies, gemeenten en regionale netbeheerders en bedrijven en maatschappelijke organisaties.

2. Provincies pakken hun rol

Het is duidelijk dat de urgentie groot is. Provincies dragen bij aan het verminderen van de problematiek. Zij hebben hiervoor – net als het Rijk – geen wettelijke taak, maar spelen een belangrijke rol in het ruimtelijke domein. Ruimtelijke inpassingen, vergunningverlening maar ook nieuwe mogelijkheden om omgevingsrechtelijk te kunnen sturen zijn provinciale rollen bij uitstek. Provincies vervullen daarnaast een rol bij het integraal programmeren. Zij stellen energievisies en provinciale MIEKS (infrastructuurplannen) op die richting geven aan de ontwikkelingen van het energiesysteem in hun provincie. Tot slot zijn provincies gewend om gebiedsgericht regie te voeren over de aanpak van diverse thema's, zoals stikstof. Ook voor de aanpak van netcongestie kunnen en willen provincies regie voeren over een (op te stellen) regionale netcongestieaanpak via en met de bestaande Energyboards. Deze bestaande rol kan de komende tijd versterkt worden aan de hand van deze agenda. Hoofdpijn is dan dat er met beter inzicht in de netcongestieproblematiek in de betreffende provincie (zie verderop in deze agenda) mogelijkheden zijn om samen met alle partners een specifieke, op maat gesneden regionale aanpak op te stellen om op een meer systematische manier door te pakken op het verminderen van netcongestie. Dit vraagt een oplossingsgerichte aanpak van de Energyboards en een nauwe samenwerking en afstemming cq escalatie naar de Landelijke Aanpak Netcongestie.

3. Over deze Strategische Agenda Netcongestie

Deze agenda bevat niet persé nieuwe maatregelen, maar is vooral een *gezamenlijke* agenda van de 12 provincies vanuit het adagium 'decentraal werkt.' Ook geeft deze agenda geen volledig beeld van alles wat er op het gebied van netcongestie gebeurt, maar zet het een aantal prominente acties in de etalage. Dit vanuit de gedachte dat het mogelijk en wenselijk is om het bestaande Landelijk Actieprogramma Netcongestie aan te vullen en te versterken met een regionale aanpak. Provincies zijn bereid regie te voeren over deze regionale aanpak en hun eigen aandeel te leveren aan de uitvoering. Die aanpak is gericht op de specifieke problematiek en context van de betreffende provincie. Maar tegelijkertijd wordt zoveel

mogelijk gebruik gemaakt van lessons learned in andere provincies met vergelijkbare problematiek.

Netcongestie kan alleen worden opgelost of verminderd door een intensieve samenwerking van overheden, netbeheerders en maatschappelijke partijen. Provincies doen dit dan ook niet alleen. Met deze agenda geven zij aan wat hun bijdrage kan zijn.

De agenda gaat over het hier en nu maar bevat ook activiteiten met een langere doorlooptijd. De agenda beweegt mee met wat nodig is en wordt geactualiseerd wanneer nodig.

Onze gezamenlijke agenda

1. Vergroten van inzicht

1.1 *Vergroten van inzicht in de impact van netcongestie bij provincies*

De maatschappelijke schade als gevolg van netcongestie is aanzienlijk, zelfs bij grootschalige en kostenefficiënte inzet van mitigerende maatregelen. Gemiddeld bedraagt deze schade, uitgedrukt in gemiste toegevoegde waarde, nog altijd circa 1.860 euro per MWh netcongestie¹. Netcongestie kan leiden tot structurele economische veranderingen, zoals verschuivingen in productiviteit en daarmee leiden tot regionale economische ongelijkheid. Er zijn ook bredere maatschappelijke kosten van het netcongestieslot. Bijvoorbeeld door gevolgen voor woningbouw, veiligheid, gezondheid, of werkgelegenheid. Hoewel netcongestie niet snel is opgelost, loont het wel degelijk om zogenaamde mitigerende maatregelen te nemen. Inschatting is dat de maatschappelijke schade landelijk gezien dan met gemiddeld 29% kan worden verminderd.

Naast dit algemene inzicht is er behoefte aan een meer precies inzicht in de impact van netcongestie per provincie. Hiermee wordt meer achtergrond gegeven bij deze strategische agenda netcongestie. Er is dan ook een verkenning gestart naar de impact van netcongestie per provincie. Hierbij worden mogelijke scenario's voor netcongestie in beeld gebracht. Het gaat daarbij om de beantwoording van de volgende vragen:

- Wat is de huidige omvang van netcongestie per provincie, uitgedrukt in niet-geleverd vermogen (MW) en verbruik (MWh)?
- Hoe kan de toekomstige ontwikkeling van netcongestie per provincie worden geduid onder verschillende aannames over groei van de wachtrij en netuitbreiding?
- Wat is de resulterende maatschappelijke impact van netcongestie per provincie, uitgedrukt in economische schade (euro's gederfde toegevoegde waarde per jaar) en gemiste verduurzamingsbaten (euro's gemiste CO2-reductie per jaar)?

¹ Ecorys 2025:

https://www.eerstekamer.nl/overig/20251006/de_netto_maatschappelijke/document3/f=/v_mrhan65zczh_opgemaakt.pdf

- Hoe verhouden provincies zich onderling qua omvang van de impact?

<Deze rapportage is naar verwachting eind augustus gereed. De conclusies worden later verwerkt in deze agenda en de rapportage wordt als bijlage toegevoegd. Vanuit het ministerie van VRO wordt gewerkt aan een impactanalyse mbt woningbouw dan wel een kaart opgesteld van de belangrijkste gebieden waar netcongestie en woningbouw elkaar raken. Ook deze informatie wordt zo mogelijk later toegevoegd. Vraag is in hoeverre provincies ook eigen impactanalyses hebben uitgevoerd.>

1.2 Vergroten van inzicht in de ontwikkeling én oplossing van netcongestie

Om efficiënte maatregelen te kunnen nemen, is het belangrijk dat zo goed mogelijk zicht is op (de ontwikkeling van) netcongestie. Provincies ervaren dat netbeheerders dit inzicht om diverse redenen nog niet altijd kunnen geven. In het LAN wordt gewerkt aan een verbetering van dit inzicht per provincie. Het gaat dan om beter inzicht in (de verwachte ontwikkeling van) energiegrootverbruik, -kleinverbruik in tijd en ruimte in samenhang met de capaciteit van het netwerk. De dataproducten die via de Roadmap 'Data delen' van NBNL ontwikkeld worden, moeten een slimmer gebruik en een beter benutting van het netwerk mogelijk maken.

Provincies willen deze inzichten samen met het ministerie van EZK en netbeheerders bespreken en valideren dan wel verrijken met de beschikbare informatie die zij hebben over (toekomstige) maatschappelijke ontwikkelingen. Op basis van deze verrijkte inzichten kunnen dan gerichte netcongestie-aanpakken worden opgesteld. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van eerder opgedane ervaringen, onder meer vanuit de FGU-provincies. Uitgangspunt moet zijn dat deze data-inzichten periodiek worden geactualiseerd.

Het vergt ook inzet van provincies zelf om beter toegerust te zijn om met energiedata te kunnen werken en adequaat op netcongestie in te kunnen spelen. Het gaat dan vooral om de benodigde data voor de ruimtelijke inpassing, vergunningverlening en de monitoring van voortgang van energie-infrastructuur projecten. Hiervoor zijn reeds werkende voorbeelden ontwikkeld vanuit de provincies Flevoland en Noord-Holland.

Provincies willen:

- Met het ministerie van EZK en de netbeheerders een systematiek ontwikkelen waarmee periodiek inzicht wordt gegeven in de ontwikkeling van netcongestie. Deze inzichten vormen de basis voor een gerichte netcongestieaanpak per provincie.
- In navolging van de provincies Flevoland en Noord-Holland samen met de netbeheerders een digitaal platform inrichten om in een (deels) beschermde omgeving (ruimtelijke) plannen te delen en de voortgang van projecten voor energie-infrastructuur te monitoren.
- Aan de hand van het IPO digitaliseringsproject Versterking informatiepositie provincies (VIP) werken aan een beter datafundament ter ondersteuning van de energietransitie en ruimtelijke plannen voor provincies en andere stakeholders. Met als doel om zaken als datakwaliteit, databeschikbaarheid, optelbaarheid en eenduidigheid van plannen beter te waarborgen. Dit gebeurt in nauwe

samenhang met het interbestuurlijke samenwerkingsprogramma VIVET (verbetering informatievoorziening energietransitie).

- Wetgevingstraject Omgevingsrechtelijk Sturen van EZK, waarvoor decentrale overheden meer inzicht nodig hebben in gegevens van het netwerk (wordt belangrijk onderdeel van AMvB), aangrijpen om data-uitwisseling tussen netbeheerders en provincies te vergemakkelijken.

2. Sneller bouwen door slimmer samenwerken

De uitbreiding van het energienet is cruciaal voor het oplossen van netcongestie. Daarbij is het zaak om naar analogie van het wegennet, niet meer te asfalteren dan strikt nodig, maar vooral de bestaande wegen beter te benutten. Dat spaart schaarse menskracht, ruimte en middelen. Niettemin blijft het bij sneller bouwen gaan over een grote opgave: in totaal gaat het over meer dan 50.000 projecten de versterking van het hoogspanningsnet en het midden- en laagspanningsnet. De inzet van overheden en netbeheerders is om de huidige doorlooptijd van projecten - nu gemiddeld 6-10 jaar - aanzienlijk te versnellen. Dit vergt van overheden en netbeheerders dat zij ieder hun processen optimaliseren en, nog belangrijker, in een vroeg stadium tot een gezamenlijke procesgang komen. Niet alleen per project, maar bij voorkeur voor alle relevante projecten in een gebied over een langere periode. Van netbeheerders is dan nodig in een vroegtijdig stadium inzicht te krijgen in de verwachte netuitbreidingen in een regio/gebied op de korte, middellange en lange termijn. En dat zo vroeg mogelijk inzicht wordt gegeven in het bijbehorende ruimtebeslag van deze uitbreidingen. Van dergelijke intensieve 'slimme' samenwerkingen zijn al diverse goede voorbeelden. Het is zaak deze aanpakken verder op te schalen en op een lerende manier verder toe te passen.

Provincies willen:

- Hun aandeel leveren aan het versnellen van de procesgang van energie-infrastructuur projecten. Basis daarvoor is de samen met Rijk, gemeenten en netbeheerders ontwikkelde aanpak voor het midden- en laagspanningsnetwerk. Het gaat dan onder meer om het stroomlijnen van een gezamenlijke werkwijze, het eerder inzetten op zoeken en reserveren van locaties door betrokken partijen en versnellen van planologische – en vergunningsprocedures. Hiervoor zijn nadere (financiële) afspraken over nodig met het Rijk.
- Samen met netbeheerders toewerken naar een gezamenlijk meerjarige programmatische aanpak van netuitbreidingen. Inzet is dat deze tijdig worden geprogrammeerd zodat decentrale overheden in een vroegtijdig stadium ruimtelijke afwegingen kunnen maken. De uitkomst wordt door provincies respectievelijk gemeenten in overleg met de netbeheerders verankerd in omgevingsvisies en -verordeningen.
- Nagaan of dit betekent dat er per provincie, ondersteunend aan de bestaande Energyboards, een regionale werkorganisatie vorm moet krijgen, die is gericht op het versterken en versnellen van de uitvoering.

3. Omgevingsrechtelijk sturen

Op dit moment wordt door Rijk in overleg met provincies gewerkt aan een juridische basis om invloed te kunnen uitoefenen op de verdeling van transportcapaciteit. Niet alleen om netcongestie te mitigeren – het energiesysteem is immers facilitair en dienend – maar vooral ook het mogelijk te maken om doelen uit de omgevingsvisies te realiseren. Het gaat er dan om dat voor functies die in omgevingsvisies worden geprogrammeerd transportcapaciteit beschikbaar is. Onderdeel daarvan is een juridische basis voor het in omgevingsverordeningen opnemen van de energietoets. We verwachten dat de wet voorziet in een regeling voor adequate informatievoorziening, zodat overheden hun taak goed kunnen invullen. Hiervoor is een nauwe samenwerking met netbeheerders nodig, om over de juiste informatie te beschikken.

Provincies willen:

- Omgevingsrechtelijk kunnen sturen. Hiervoor is een wetsvoorstel in de maak. Bij de uitvoering zijn netbeheerders cruciaal; over hun inzet bij deze aanpak zijn nadere afspraken nodig.
- Toewerken naar een energiekaart per provincie waarin de maximale impact op het elektriciteitswet voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gedefinieerd is. Initiatiefnemers dienen dan in hun ruimtelijke plannen te onderbouwen dat de netimpact van de nieuwe ontwikkeling binnen deze norm blijft.

4. Naar een netbewuste leefomgeving

4.1 Netbewuste nieuwbouw

Netcongestie is een grote bottleneck voor woningbouw. Op basis van signalen van een honderdtal gemeenten loopt grofweg de helft van de plannen het risico niet uitgevoerd te worden. De woningbouw kan niet uitgevoerd worden door de netcapaciteit die nodig is voor de bouwfase en voor de aansluiting voor de gebruikersfase. Belangrijkste optie om woningbouw doorgang te laten vinden, is door netbewust bouwen. Door speciale energiearrangementen bij de woningbouw (zoals duurzame lokale opwek, warmtenetten of batterijopslag en stuurbare systemen) is het mogelijk om het elektriciteitsnet te ontzien of netsituatie zelfs te verbeteren. Het Bouwbesluit is hier echter nog niet op aangepast, en er is nog geen experimenteerbepaling gegeven voor het faciliteren van netbewuste nieuwbouw. Naast juridische zijn er ook diverse praktische hobbels om netbewust bouwen op grote schaal toe te passen. Gezien de situatie vergt dit alle hens aan dijk van alle samenwerkende partijen, zoals het ministerie van VRO en marktpartijen.

Binnen de categorie van prioritering van het ACM voor woningen (categorie 3) is geen rekening gehouden met het belonen van netbewuste nieuwbouw die het net ontziet of zelfs de netsituatie verbetert. Door geen prioriteit of aansluitgarantie te geven aan woningbouw die een gerichte stimulans aan ruimte op het net kan geven, is er onvoldoende aandacht voor en innovatie van netbewuste nieuwbouw door de markt.

Het ministerie van VRO erkent de kansen die netbewuste nieuwbouw met zich meebrengen en is daarom bezig met een verkenning om inzichtelijk te maken in welke mate netbewuste nieuwbouw huidige woningbouwplannen zou versnellen of een grotere kans van slagen geven.

Provincies willen:

- Dat het Rijk netbewust bouwen opneemt in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Vooruitlopend daarop overwegen provincies dit zelf te regelen in eigen verordeningen.
- Dat het Rijk regelt dat er zo nodig groepscontracten komen om binnen een wijk te zorgen dat vraag, aanbod en opslag op elkaar wordt afgestemd om extra druk op het elektriciteitsnet te voorkomen.
- Landelijke duidelijkheid over de mogelijke meerkosten per woning en dekking van die kosten door het Rijk.
- Provincies gaan daar waar mogelijk en nodig netbewust bouwen toepassen bij (grootschalige) nieuwbouwprojecten/gebiedsontwikkelingen en vragen samenwerkingspartners hieraan bij te dragen.
- Provincies brengen kansrijke energieconcepten en samenwerkingsmodellen voor netbewust bouwen in beeld en vertalen dit naar een leerlijn; deze leerlijn wordt bij voorkeur opgenomen in de al lopende landelijke initiatieven.
- Provincies gaan na hoe zij congestieverzachtende innovaties kunnen stimuleren en versneld toepassen.
- Het mogelijk maken dat energiegemeenschappen bij bestaande bouw collectief energiebelastingsplichtig kunnen worden. Op die manier wordt lokaal samengebrachte vraag, aanbod en opslag van elektriciteit beloont door een vorm van salderen. Dit geeft een sterke incentive om samen te werken om de druk op het elektriciteitssysteem te beperken.
- Dat netbewustheid voor alle initiatieven voorwaarde is om in aanmerking te komen voor ruimte uit het prioriteringskader van ACM.

4.2 Opschalen van netbewust laden

In de FGU-provincies is ervaring opgedaan met netbewust laden. Openbare laadpalen worden netbewust aangestuurd. Dat wil zeggen dat de laadsnelheid tijdens piekuren wordt beperkt of uitgesteld. Hierdoor wordt congestie verminderd of voorkomen. Dit is extra urgent omdat laadpalen geen prioriteit hebben in prioriteringskader van de ACM, terwijl het aanbod van elektrische auto's toeneemt als gevolg van de geopolitieke situatie. Elektrische auto's kunnen ook een verdergaande bijdrage leveren aan een goede balans tussen vraag en aanbod van elektriciteit. Auto's die bidirectioneel kunnen laden, fungeren als accu voor het net en kunnen op afzienbare termijn een belangrijke bijdrage leveren aan het balanceren van het lokale elektriciteitsnet.

Provincies willen:

- Samen met netbeheerders en gemeenten deze aanpak landelijk opschalen en daaraan via de zogenaamde NAL-regio's een bijdrage leveren.

- Dat V2G-ready standaard wordt voor laadpalen zodat batterijen van auto's in de toekomst gebruikt kunnen worden om lokaal elektriciteit te leveren.
- Netbewust > laden moet ook standaard zijn voor private en semi-private laadpalen en dat vraagt duidelijke juridische normering, inclusief de mogelijkheid om alsnog tot laden over te gaan in uitzonderingssituaties.
- *<nog te doen: check op aanbestedingen OV, hier lijkt juist sprake te zijn van uitstel van electrificering agv netcongestie>*

4.3 Netondersteunend flexibel vermogen

Om het bestaande net beter te kunnen benutten, is snel opschalen van batterij-opslag (flexvermogen) noodzakelijk voor het balanceren van vraag en aanbod van elektriciteit. Er zijn zowel grootschalige als kleinere batterijen en deze kunnen bij verschillende vormen van netcongestie een rol spelen. Dit vergt wel een nauw samenspel tussen markt, overheid en netbeheerders. Overheden (provincie of gemeente) zorgen voor ruimtelijke inpassing van batterijen. Daarbij is het zaak dat de netbeheerders aangeven op welke plek deze batterijen vanuit energetisch perspectief nodig zijn. En het is aan de markt om binnen die kaders batterijen te plaatsen.

Onder meer de provincies Flevoland en Zeeland hebben recent batterijbeleid vastgesteld. Andere provincies werken hieraan. Dit geeft duidelijkheid en kaders aan de markt en bevordert een snelle implementatie.

Bij provincies waar sprake is van een kritieke situatie kan het noodzakelijk zijn tijdelijk fossiele opwek te plaatsen die gedurende korte piekmomenten wordt ingezet. Het gaat dan bijvoorbeeld om gasgeneratoren of WKK-installaties. De ruimtelijke inpassing hiervan kent uitdagingen, onder meer vanwege de omvang van deze installaties en stikstofnormen. Tijdelijk 'grijs voor groen' is dan ook alleen in zeer specifieke situaties toepasbaar. Provincies werken binnen die context mee aan de ruimtelijke inpassing van deze installaties.

Provincies willen:

- Een op de eigen situatie toegesneden batterijbeleid opstellen, gebaseerd op de ervaringen van de koplopers. Dit kan alleen in nauwe samenwerking met de regionale netbeheerders en gemeenten.
- Meewerken aan de ruimtelijke inpassing van grootschalige batterijopslag. Vertrekpunt hiervoor is de door TenneT aangegeven energetische opgave die moet worden ingevuld.
- Meewerken aan grijs voor groen regelbaar vermogen zoals gasgeneratoren of WKK-installaties onder strikte kaders.

4.4 Energyhubs als decentrale oplossing

Energiehubs bieden burgers en bedrijven de mogelijkheid om lokaal energie op te wekken, op te slaan, uit te wisselen en te gebruiken. Hierdoor kan het elektriciteitsnet in veel gevallen efficiënter benut worden. Naar verwachting kunnen energiehubs tot 2050 tussen 3 en 6 GW aan flexibel vermogen opleveren. Tussendoel is om in 2030 rond de 500

energiehubs te realiseren. Hoewel landelijk al honderden initiatieven genomen zijn, zijn nog maar weinig hubs operationeel. Duidelijk is dat energiehubs eerder een bouwsteen voor een toekomstig duurzaam en gedecentraliseerd energiesysteem zijn, dan een snelle oplossing voor netcongestie. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei bereidt dan ook een Versnellingsagenda Energiehubs voor, waarmee realisatie en opschaling van bespoedigd worden. Het gaat dan om versnellen (optimaliseren processen en instrumenten), verbreden (doorontwikkeling van het concept energyhub naar meerdere energiedragers en soorten deelnemers) en innoveren (de doorontwikkeling naar gebiedsgerichte multi-commodity energiehubs).

Provincies willen:

- Onverminderd een bijdrage leveren aan de realisatie van energyhubs; daartoe werken zij samen met andere overheden, kennispartijen en RVO aan de Versnellingsagenda Energiehubs. De bijdrage van netbeheerders aan energyhubs is hierbij onontbeerlijk.

5. Het belang van een brede energiemix

De klimaat- en energieopgave (een klimaatneutrale samenleving in 2050) vergen meer inzet van schonere energie voor een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam Nederlands energiesysteem. Inzet op elektriciteit, waterstof, koolstof én warmte is hiervoor nodig. Vanuit oogpunt van netcongestie en onafhankelijkheid is een brede energiemix onontbeerlijk. Hiervoor is het nodig dat het Rijk duidelijke beleid, regels en kaders stelt voor wind en zon op land, warmte, groen gas en groene waterstof. Deze moeten worden verankerd in het Nationaal Programma Energiesysteem dat momenteel wordt geactualiseerd.

Het Rijk zet met name hoog in op elektriciteit als belangrijkste energiemodaliteit richting 2040-2050. Probleem daarbij is dat netcongestie leidt tot vertraging in elektrificatie. Tegelijkertijd zijn er wel degelijk kansen om decentraal vraag en aanbod bij elkaar te brengen en daardoor extra elektriciteitsverbruik mogelijk te maken op bestaande aansluitingen of voor flexibele gebruikers. Sturing op het energiesysteem van de toekomst en de mogelijkheid van provinciaal maatwerk zijn belangrijk om vanuit een lange termijnperspectief soelaas te bieden voor netcongestie.

Provincies willen:

- Meer sturing op het energiesysteem met daarbij ruimte voor provinciaal maatwerk. De bestaande provinciale energievisies kunnen hiervoor benut worden.
- Naast inzet op elektrificatie ook inzet op alternatieve energiedragers. De consequenties voor de keuze voor energiedrager(s) m.b.t. netcongestie moeten onderdeel zijn van de afweging. Dit betekent ook inzet op warmtenetten, (regionale) waterstof, groengas en biobrandstoffen en hierover concrete afspraken maken op decentraal niveau, desgewenst per provincie.

- Duidelijkheid over de windnormen. De nog vast te stellen windnormen moeten ruimte laten voor decentrale oplossingen, zoals het plaatsen van een windmolen bij een bedrijventerrein (een netcongestie verzachtende maatregel).
- Stimuleren dat hernieuwbare opwek altijd gekoppeld wordt aan lokale afname en opslag. Hiervoor zijn nog onvoldoende financiële arrangementen binnen de bestaande SDE-regeling.
- Er is duidelijkheid nodig over de actualisering van de doelen voor wind en zon op land na 2030.
- De invoering van de bijmengverplichting van groen gas dient zo snel mogelijk plaats te vinden.
- De financiering van warmtenetten moet rondkomen.

6. Leren van elkaar

De energietransitie is dynamisch en kennisintensief. Dat geldt ook voor de aanpak van netcongestie. De precieze situatie en context verschilt per provincie, maar er ontstaat, mede door de al opgedane ervaringen, een menukaart van mogelijke maatregelen. Kennisdeling, uitwisseling en opschaling van best practises is daarbij essentieel. Het gaat dan over provincies onderling maar ook over het doorontwikkelen van de samenwerking tussen provincies, netbeheerders en gemeenten.

Provincies willen:

- De onderlinge kennisdeling en uitwisseling intensiveren; gericht op het delen van best practises en lessons learned.
- De samenwerking met netbeheerders en gemeenten aan de hand van praktijkcases (on the job) doorontwikkelen en toewerken naar goed op elkaar ingespeelde regionale (virtuele) interbestuurlijke werkorganisaties. Dit gebeurt als eerste rond het thema versnellen MS/LS netwerk.